

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD YÖNETİM KURULU
BAŞKAN YARDIMCISI
ALDO KASLOWSKI'İN
FRANSIZ İŞ KÜLTÜRÜ GÜNÜ
KONUŞMASI**

13 Eylül 2002
İzmir

Değerli konuklar,

Sözlerime bugün sizlerle birlikte olmanın şahsıma verdiği memnuniyeti ifade ederek başlamak istiyorum. Bu ve benzeri toplantıların Türkiye ile Fransa arasındaki ekonomik ve siyasal ilişkilerin gelişimine ve bunun Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkilerine olumlu yansımalarına katkıda bulunmasını diliyorum.

Ülkemizde gündemin erken seçim tartışmalarına odaklanması nedeniyle, Türkiye açısından yaşamsal önemi bulunan ekonomik istikrar programı, AB ile ilişkiler ve Kıbrıs konuları gündemin gerisinde kalmaktadır. Bu konuların seçim malzemesi haline getirilmemesi ve tüm siyasal partilerin gerek seçim öncesi propagandalarda gerekse seçim sonrası görev alacakları hükümette bu temel konularda şu ana kadar sürdürülen ulusal çizgiden sapmamaları gerektiğini düşünüyoruz. Konuşmamda TÜSİAD'ın Türkiye'nin söz ettiğim öncelikli gündem maddeleri ile ilgili görüşlerini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ülkemizin makroekonomik tablosuna bakacak olursak, ekonominin daha önceki dönemlere kıyasla seçim ekonomisine duyarlılığı azalmıştır. Mayıs ayından bu yana yaşanan tüm siyasal belirsizliklere rağmen, temel ekonomik büyüklüklerde 2002 yılı için önemli bir kötüleşme beklenmemektedir. Hiç şüphesiz siyasal belirsizlik faiz oranlarının yükselmesine, borsanın gerilemesine, kurun hızlanmasına ve ekonomik kararların ertelenerek canlanma sürecine girmiş olan ekonominin yavaşlamasına neden olmuştur. Ancak siyasal kaosun yanında bu kez ödenmiş olan ekonomik bedel, önceki dönemlere kıyasla daha sınırlı kalmıştır. 1999 yılından bu yana uygulanmakta olan ekonomik programlar çerçevesinde gerçekleştirilmiş bulunan yapısal reformlar ve ekonominin halihazırda içinde bulunduğu koşullar, seçimlere kadar geçecek olan dönemde, ekonomi politikalarında köklü bir değişiklik beklentisine olanak vermemektedir. Seçime kadar geçecek sürede, ekonomi politikalarının ana hatlarına bütünüyle sadık kalınacağını beklemek ise fazla iyimser bir tavır olarak değerlendirilmemelidir.

Buna karşılık, Türkiye'de makroekonomik dengeler hala hassasiyetini korumaktadır. Siyasal belirsizlik ve kaosun 2002 değerleri üzerindeki olumsuz etkisinin nispeten sınırlı kaldığını söylemek mümkünse de 2003 yılı için daha ihtiyatlı olmak gerekmektedir. 2003 yılı için belirlenmiş olan, büyüme, bütçe ve enflasyon hedeflerinden bir miktar uzaklaşılması olasılığı gözükmemektedir.

Dolayısıyla, ekonomik politikalarda çok hassas, esnek, etkin ve sağlam bir yönetim anlayışı ihtiyacı daha da artmıştır. Özellikle ekonomi bürokrasisinin bu dönemde piyasaları çok yakından izleyerek doğru zamanlamalar ve doğru politika araçlarıyla

ekonomiyi yönetmesi, şu ana kadar yapılanların boşa gitmemesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

2002 yılında seçim öncesi dönemde ve seçim sonrasında uygulanacak politikaların temel yörüngesini, Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nın uygulanmaya devam edilmesi oluşturmaktadır. IMF anlaşması çerçevesinde belirlenmiş olan hedeflerin tutturulmasına dikkat edilmeli, gerek performans kriterleri gerekse yapısal kriterler yerine getirilmelidir. AB adaylık sürecinde gelinen aşama da dikkate alınarak, seçim sonrasında Türkiye ekonomisinin AB ekonomisi ile uyumlulaştırılması çalışmalarına hız verilmelidir. AB ile Türkiye arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak ve AB ile rekabet etme gücünü artırmak hedefi doğrultusunda, Güçlü Ekonomiye Geçiş programının rekabet gücü yüksek, esnek ve sağlam bir ekonomik yapı ruhuna sadık kalarak, ekonominin istikrar içinde sürdürülebilir bir büyüme sürecine girmesi için gerekli para, bütçe ve kur politikalarının yanısıra eksik kalan yapısal reformlar da süratle tamamlanmalı ve sağlıklı bir uygulamaya geçilmelidir. Bunun yanında yatırım ortamının iyileştirilmesi ve buna bağlı olarak yabancı sermayenin Türkiye'ye çekilmesi açısından Türkiye'nin AB'den müzakere takvimi almasının kritik önem taşıdığı bilinmelidir.

Bu çerçevede, kısa ve uzun vadeli ekonomi politika önceliklerinin kesiştiği alanlar kamu maliyesi ve para politikasıdır: kamu açıklarının ve borç stokunun kalıcı olarak azaltılması ve enflasyonun düşürülmesi, Türkiye'nin zaman kaybedemeyeceği iki politika önceliğidir. Enflasyon oranı kalıcı olarak düşürülürken sürdürülebilir ve başarılı bir büyüme performansının yakalanabilmesi için çalışmaların hızlandırılması gerekir.

Ekonomi açısından, içinde bulunduğumuz seçim döneminde dikkat edilmesi gereken iki temel konu bulunmaktadır. Birinci konu, sene içinde de gözlemlendiği gibi, istenilen şekilde kalıcı bir istikrara kavuşamayan finansal piyasaların günlük gelişmelere ve oluşan risklere sert reaksiyonlar vermesidir. Bu sert dalgalanmalar sadece beklentileri değil üretim, yatırım ve tüketim kararlarını da olumsuz etkilemektedir. İkinci konu ise IMF programının çekirdeğini oluşturan kamu kesimi reformudur. Siyasi tercihler nedeniyle bu alanda yaşanacak gecikmeler ve program dışı uygulamalar önümüzdeki dönemde sadece kamu maliyesini değil resesyondan çıkışı da olumsuz etkileyecek ve ülkenin üretim potansiyelinin kaybedilmesine neden olacaktır.

Bu noktada ülkemizin yaşamsal bir gündem maddesini oluşturan Avrupa Birliği ile adaylık sürecine değinmek istiyorum.

Türkiye'nin AB'ye aday ilan edildiği Helsinki zirvesi sonrası ilişkiler büyük ivme kazanmıştır. 2000 yılı Kasım ayında açıklanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan AB'nin kısa ve orta vadeli öncelikler listesi ülkemiz tarafından değerlendirilmiş ve özü itibariyle bu taleplerin yerine getirilmesi doğrultusunda program ve takvim içeren Ulusal Program Mart 2001 tarihinde açıklanmıştır. Söz konusu gelişmeler çerçevesinde Türkiye gerekli yasal, kurumsal ve idari değişikliklerin bir kısmını önemli sayılabilecek bir hızla gerçekleştirmiştir. Ulusal programda yer alan kısa vadeli öncelikler henüz tamamlanmamış olsa da müzakerelere başlamak için gerekli olan siyasi kriterler önce 2001 yılında yapılan anayasa değişiklikleri ve ardından 2002 yılı içinde gerçekleştirilen çeşitli yasal değişikliklerle yerine getirilme aşamasına gelmiştir.

Özellikle bu yılın Ağustos ayında parlamentoda kabul edilen uyum yasaları ile idam cezası kaldırılmış, Türkçe dışında halkın kullandığı dillerde yayın yapılması ve bu dillerin öğrenilebilmesinin önündeki yasal engeller kaldırılmıştır. Bu çerçevede Türkiye AB'den 12-13 Aralık 2002 tarihinde yapılacak olan Kopenhag Zirvesi'nde tam üyelik müzakereleri için takvim talep etme konusunda önemli bir aşama kaydetmiştir. Özellikle seçim dönemine girildiği bir aşamada kamuoyunda uzun süredir tartışılan bu yasal düzenlemelerin kabulü ülkemiz açısından büyük bir başarıdır ve ülkemizin AB üyeliği konusundaki kararlılığının açık bir göstergesidir.

Oyun teorisi açısından, Türkiye'nin AB üyeliği her iki tarafında kazanç elde edeceği bir durumu yansıtmaktadır. Türkiye, geniş iç pazarı ile AB'nin ekonomik yapısına yeni bir dinamizm kazandıracak ve her iki tarafın karşılıklı rekabeti ekonomik büyümeye olumlu etkide bulunacaktır. Sadece sınai ürünlerde değil, tarım, hizmetler ve kamu alımlarında da gündeme gelecek olan karşılıklı serbestleşme her iki tarafın firmalarına yeni iş olanakları dolayısıyla istihdam sağlayacak, ayrıca yabancı sermaye yatırımlarının oranı karşılıklı olarak artacaktır.

Bunların dışında stratejik bir konumda bulunan ülkemizin AB üyeliği AB'nin küresel siyaset düzleminde etkinliğini artıracak, İslam dünyası, Orta Asya'nın da içinde bulunduğu Avrasya bölgesi ile karşılıklı yakınlaşma olanakları artacaktır. Bunun yanında Güneydoğu Avrupa'da AB üyesi olmuş bir Türkiye, Kıbrıs sorunu ve Yunanistan ile ilişkiler bakımından bugünküne göre çok daha istikrarlı bir gelecek yaratacak, bölgesel güvenlik ve barışa katkı sağlayacaktır.

Türkiye'nin üyelik müzakerelerine başlaması için AB tarafından makul bir takvimin sunulması Türkiye'deki ekonomik ve siyasal reform sürecinin ilerlemesi bakımından kritik önemdedir ve AB'nin de Türkiye ile ilişkilere bakış açısını test edici niteliğe sahiptir. Türkiye'nin üyelik perspektifinin netleşmesi, Türkiye'nin

ekonomisine önemli bir rahatlama getirecek, ülkenin ekonomik ve siyasal reform sürecini daha da hızlandıracak ve AB'nin kültür/din temeline dayalı bir yapı olduğu şeklindeki muhafazakar önyargıyı kıracaktır. Bu çerçevede, AB'nin üyelik için belirlemiş olduğu nesnel kriterlere uygun biçimde davranacağı ve üyelik müzakerelerine başlanması konusunu teknik bir karar olarak değerlendireceği beklentisindeyiz.

Bizim açımızdan AB çatışılacak bir gücü değil, önümüze çıkmış bir olanaklar silsilesini temsil etmektedir. Avrupa'nın çoğul yapısının bir parçası olduğunda farklı kimlikler yitirilmeyecek ve bu mozaik çerçevesinde AB devletleri ile karşılıklı olarak egemenliğin paylaşılması yoluna gidilecektir. Böyle bir bünyeye sahip olan AB'nin kendi içindeki bütünleşmesini parasal birlikle sınırlı tutmayacağına, küresel siyasal rekabette daha önemli roller oynayacağına inanıyoruz.

Kıbrıs konusu ise, ülkemizin müzakere takvimi alması açısından bir kriter özelliği taşımasa da, burada meydana gelecek gelişmelerin yaratacağı fiili sonuçlar açısından ülkemizin geleceğini etkileyecek bir özellik taşımaktadır. Kıbrıs'ın AB üyeliği iki tarafın da kabul edeceği bir çözüm bulunmaksızın gerçekleştiği takdirde bu sonuçtan tüm tarafların olumsuz etkileneceği açıktır. Bu konuda AB üyesi ülkelerde yoğun bir bilgilendirme atağı başlatılarak adada kapsamlı bir çözüme ulaşılmadan Güney Kıbrıs'ın tüm adayı temsil edecek şekilde AB'ye alınmasının AB dahil tüm taraflara zarar vereceği somut bir şekilde anlatılmalıdır. Bu çabanın etkili olabilmesi için ise uzlaşmacı bir tavırla çözüm atağına geçilmesi gerekmektedir. Bu görev büyük ölçüde bugünkü hükümete düşmektedir.

Bu bağlamda, Kıbrıs'taki sivil toplum örgütlerinin hazırlamış oldukları çözümsüzlük karşıtı bildirinin hem içeriği hem de arkasındaki toplumsal destek bakımından dikkate alınması gerekmektedir.

Ülkemiz ile Fransa arasında kökleri 16. yüzyıla uzanan dostça ilişkiler bulunmaktadır. Bu yılın Aralık ayındaki AB Kopenhag Zirvesi'nde Türkiye'ye müzakere takvimi verilmesi konusunda bize katkıda bulunmasını beklediğimiz ülkeler arasında da Fransa en başta gelmektedir. Bu konuda TÜSİAD olarak Fransa'daki muadil örgütümüz olan MEDEF ile yakın ilişkiler içinde olduk ve iki kuruluş olarak birbirimize son yıllarda karşılıklı ziyaretler yaptık. Bu görüşmelerin gündem maddelerinin belli bir süre içinde iki ülke arasında ve Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin de gündem maddeleri arasına girdiğine tanık olduk. Biz TÜSİAD olarak bu konudaki öncü rolümüzü sürdürmekte kararlıyız ve aynı yaklaşımı Fransız dostlarımızdan da bekliyoruz.

Fransa'nın yanısıra İsveç, İspanya, Almanya'daki muadil örgütler ve onların aracılığıyla hükümet yetkilileri ile görüşmeler yaptık, yıl sonuna kadar Danimarka ve Yunanistan'ı da ziyaret ederek, AB'den müzakere tarihi alınması konusunda girişim ve temaslarımızı sürdüreceğiz.

Son olarak ülkemizde yaşanan son siyasal gelişmeler konusunda şunları eklemek isterim: Mali piyasalarda istikrarın daha fazla bozulmaması için yıl içinde ortaya çıkmış bulunan siyasal belirsizliklerin giderilmesi gerekmektedir. Sayın Başbakan'ın sağlığında gözlenen iyileşme, AB uyum paketinin Meclis'ten geçmiş olması ve erken seçim kararının alınmış olması bizce bu belirsizlikleri azaltmıştır. Erken seçim kararı, mali piyasalarda kabul görmüş ve dalgalanmalarda gözle görülür bir istikrar sağlanmıştır. Bu durumda, son günlerde gündeme gelen 3 Kasım seçimlerinin ertelenmesi ve benzeri çabalar yeni bir belirsizlik ortamı yaratacak ve ekonomideki canlanma sürecini olumsuz etkileyerek 2003 yılı büyüme performansını da tehlikeye atabilecektir.

Bu noktadan sonra seçimlerin belirlenen zamanda yapılması ve ardından kurulacak hükümetin, özünde aynı reform programının iki ayağını oluşturan AB üyeliği ve ekonomik istikrar programı doğrultusunda yeni bir ivme ile çalışmalara başlaması gerekecektir. Biz de iş dünyası olarak bu çabalara her türlü desteği vermeye hazırız. Bu noktada TÜSİAD'ın Türkiye'nin temel öncelikleri konusundaki görüşlerini tüm siyasal parti liderlerine iletacağız. Sanıyorum bu, yeni kurulacak hükümet için de öncelikli bir çalışma programını oluşturacaktır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, toplantımızın amaçlarına ulaşmasını dilerim.